



# VVD: Een stevig China-beleid

---

## Samenvatting

China biedt ons grote economische kansen, maar bedreigt, als we niet de juiste maatregelen nemen, ook onze onafhankelijkheid. De uitdagingen op politiek, economisch en militair vlak zijn zo groot dat we het ons als Westen niet kunnen permitteren om toe te kijken: we moeten handelen. In aanloop naar de China-strategie van het kabinet doet de VVD enkele voorstellen die Nederland, al dan niet in internationaal verband, kan treffen. Het zijn voorstellen om zowel ons verdienvermogen als onze levenswijze te beschermen en waar mogelijk te versterken.

### 1. Introductie

China heeft zich in snel tempo ontwikkeld van een slapende reus tot een assertieve wereldmacht. Dat was goed mogelijk door verschillende factoren. Met 1,4 miljard mensen en als tweede economie van de wereld heeft China groot machtpotentieel. De zeer centralistische en autocratische regeerstijl versterkt het effect van politieke keuzes aan een heel smalle top. Geografie was eeuwenlang een leidende factor in de geopolitiek. Technologie heeft deze positie nu overgenomen, en China zal daarin een hoofdrol spelen. Politiek, militair en economisch doet China zich nu al gelden. Zoals het er nu naar uitziet, zal China in 2030 de grootste economie zijn,<sup>1</sup> en ook politiek een supermacht zijn. Dat hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. China hoeft niet 'gestopt' te worden. Het punt van zorg is niet zozeer China's gewicht, maar China's gedrag.

De enorme Chinese markt biedt grote kansen voor onze economie, mits iedereen zich aan dezelfde spelregels houdt. China is ook een bron van innovatie. Tegelijkertijd is het huidige beleid van China een groeiend probleem voor onze economie, maar ook voor onze onafhankelijke politiek, en uiteindelijk voor onze veiligheid. Nederland heeft dus groot belang bij het bouwen van een stabiele en positieve relatie met deze onvermijdelijke supermacht.

De ambities van de Chinese Communistische Partij (CPC) zijn neergelegd in officiële visies en documenten: *China 2025* gaat om het verkrijgen van een dominante marktpositie in tien domeinen, waaronder kunstmatige intelligentie, robotica en autonome voertuigen. *China 2035* beoogt dat China innovatie-leider wordt in alle geavanceerde technologieën. *China 2049* markeert het honderd jarig bestaan van de Volksrepubliek China. Volgens President Xi Jinping moet China dan in alles op nummer 1 staan.

---

<sup>1</sup> <https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/07/25/na072618-chinas-economic-outlook-in-six-charts>

Door gebruik te maken van kwetsbaarheden van landen, regels en internationale instituties probeert China op politiek, militair en economisch vlak haar overwicht op te leggen aan anderen. Dit uit zich onder meer in ongelijkwaardige markttoegang en dumpingpraktijken, het creëren van schuldoverladen staten, het zaaien van verdeeldheid in Europa, agressieve spionageprogramma's, militarisering van de Zuid-Chinese Zee, en grote politieke sensitiviteit ten aanzien van critici van Chinees beleid. Bovendien ontstaat een enorme machtsconcentratie doordat Chinese bedrijven nauwelijks op afstand van de staat staan, en zij dus kunnen gelden als verlengstuk van de CPC. Tot slot is het door een verandering van de Chinese grondwet nu mogelijk voor President Xi om nog decennia in functie te blijven. Dit tezamen versterkt de politieke risico's wereldwijd.

## **2. Uitgangspunten**

De prioriteiten van het VVD-buitenlandbeleid zijn: veiligheid; de bevordering van de Nederlandse waarden, identiteit en cultuur; en bevordering van onze welvaart en banen. Vanwege deze doelen heeft Nederland groot belang bij een stabiele wereldorde gebaseerd op robuuste regels en samenwerking. Daarbinnen kan ieder zijn eigen nationale eigenheid beleven. China verzet zich momenteel tegen deze wereldorde, hoewel het wel gebruik en soms misbruik maakt van elementen ervan. Dit vraagt om een stevig antwoord van Nederland, in nauwe samenwerking met de EU en andere westerse en liberale partners zoals de VS, Australië, Canada, Japan, Zuid-Korea. Wij zetten daarbij in op internationale regels en multilaterale instituties, met als doel China duidelijk te maken dat bij het profiteren van de internationale orde ook de verplichting met zich meebrengt die orde te respecteren.

Een stevig en gebalanceerd antwoord op China is niet alleen noodzakelijk vanuit ons economisch belang. China houdt het Westen, en daarmee ook Nederland, een spiegel voor. Hoe ver zijn wij bereid te gaan om onze onafhankelijkheid te verdedigen? En zijn we bereid ogenschijnlijk niet-liberale maatregelen te nemen om de liberale wereldorde in stand te houden? Dat gaat verder dan economie. Het is ook een kwestie van identiteit.

### *Wederzijds respect*

Dit betekent afscheid van de goedmoedigheid van het China-beleid van de afgelopen jaren. China is niet meer het ontwikkelingsland dat bijzondere concessies verdient, of de beginnende wereldmacht waar we extra begrip voor moeten tonen. China is een grootmacht die maximaal gebruik maakt van haar middelen, zonder vooralsnog voldoende respect te tonen voor anderen.

Wij moeten inzetten op reciprociteit in politieke en economische relaties, een gelijk economisch speelveld, en eigen assertiviteit waar onze essentiële belangen op het spel staan. Dit betekent het daadkrachtig reageren op grensoverschrijdend

gedrag, met name op het gebied van militaire agressie, politieke dominantie, economisch machtsmisbruik en infiltratie. Het betekent ook een meer transactionele benadering: voor wat hoort wat. Tegelijkertijd moeten wij China een uitgestoken hand bieden voor samenwerking op vele fronten, vooral economisch, en in bestrijding van milieuvervuiling en klimaatverandering.

Dit betekent ook dat ons China-beleid niet *tegen* China gericht is, maar objectief, gebaseerd op het belang van de juiste spelregels. Net als immigranten zich aan onze regels moeten houden, moeten ook buitenlandse bedrijven die in Nederland of de EU opereren zich aan onze regels houden. De regels die wij hanteren voor anderen hanteren wij ook voor China. Waar China anders is dan anderen, bijvoorbeeld door de diepe vermenging van de staat in Chinese ondernemingen, of door de dominantie van een agressieve politieke agenda, hanteren wij specifieke regels, bij voorkeur in Europees verband, maar indien nodig zelfstandig. Op die manier voeren wij een afgewogen China-beleid, zonder ons specifiek tegen China te keren.

### *Waarden*

Wij moeten hard werken om China zich meer te laten richten op internationale stabiliteit, met respect voor de belangen en de soevereiniteit van andere landen. Dat is nu belangrijker dan het tegelijkertijd Chinese politici zonder effect te proberen te overtuigen van de superioriteit van westerse waarden. De VVD maakt zich grote zorgen om de mensenrechtenschendingen jegens onder meer de Oeigoeren en christenen, alsook om bijvoorbeeld de grootschalige schendingen van de privacy-rechten van Chinese burgers. Wij spreken China daar op gepaste momenten ook op aan. Maar behoudens aandacht voor fundamentele mensenrechten, zoveel mogelijk door middel van een verenigde Europese aanpak, moet wij ons niet toeleggen op inmenging in de binnenlandse politiek van China. Wij moeten onze invloed maximaal aanwenden voor de ontwikkeling van China als een positieve wereldspeler.

### **3. Internationale Politiek**

Het buitenlands- en defensiebeleid van China is assertief, en voor Europa en de wereldorde regelmatig negatief. Door de grootte van het land, de bevolkingsomvang en de economische ontwikkeling is China sowieso een speler van groot belang. Maar doordat de communistische partij, de staat en de economie zeer sterk verweven zijn, en door de sterke aansturing van boven, kan China nu al veel meer gerichte politieke invloed uitoefenen dan andere grootmachten. Deze invloed heeft regelmatig destabiliserende en anti-westerse consequenties.

## *Verbinding of verdeling?*

Door middel van het *Belt and Road Initiative* (BRI) worden in veel landen in Afrika en Azië, maar ook in Midden- en Zuid-Amerika en zelfs in Europa, fysieke en digitale infrastructuurprojecten aangelegd. Deze door Chinese ondernemingen uitgevoerde projecten worden grotendeels betaald met schuldbekentenissen aan China. Veel ontvangende landen worden zo financieel en politiek afhankelijk van Beijing.

Met name in Afrika slaagt China er in Europa te verdringen,<sup>2</sup> maar ook in onder meer Griekenland, Kroatië en Portugal is er al veel gebeurd. Een groot risico is dat ook Italië en wellicht andere EU-lidstaten zich overgeven aan Chinese schuldeisers..

Daarnaast kan China door middel van het '16+1 overleg'<sup>3</sup> tussen China en voormalig communistische Centraal- en Oost-Europese landen bijdragen aan het verdelen van Europa.<sup>4</sup> Grote EU lidstaten dragen hier ook aan bij door zelf de voorkeur te geven aan bilaterale politieke contacten boven EU-brede initiatieven. Hier dient wel bij te worden aangetekend dat de invloed van China in de Oost-Europese landen een (positief) bijeffect lijkt te hebben in die zin dat dit ten koste lijkt te gaan van de Russische invloed in een aantal van deze landen.

## *Militarisering*

In de eigen regio hanteert Beijing een exorbitante claim op bijna de hele Zuid-Chinese Zee, vaak tot vlak voor de kust van de omringende landen. In strijd met een uitspraak van het Permanent Hof van Arbitrage van 2016, en in strijd met toezeggingen aan de VS, worden betwiste eilanden momenteel snel gemilitariseerd. Dit is een directe bedreiging voor de vrije zeevaart. Daarnaast zei President Xi onlangs eventueel bereid te zijn tot een gewapende invasie van Taiwan. China investeert veel in haar defensie, en ontketent hiermee een wapenwedloop in de regio. Ook de VS moet fors bijsturen om de militaire balans in Azië te kunnen behouden. Europa moet alert zijn op Chinese aanwezigheid in de Arctische regio. Tegelijkertijd blijft China de beschermheer van het onberekenbare en nucleair gevaarlijke regime in Noord-Korea.

## *Multilateraal respect*

In multilaterale politiek onderhoudt China een strategisch partnerschap met Rusland. In de VN-Veiligheidsraad en veel andere fora steunt China de anti-westerse lijn van Moskou. Door de Chinese invloed op veel andere landen - veel

---

<sup>2</sup> Clingendael - China and the EU in the Horn of Africa: competition and cooperation?

<sup>3</sup> China, the 16 + 1 format and the EU (Briefing European Parliament - Gisela Grieger)

<sup>4</sup> Zie de uitspraken van EU Commissaris voor Uitbreiding dhr. Hahn : 'Brussels says EU has 'underestimated' China's reach in Balkans' *Financial Times* 5 maart 2019.

meer dan Rusland zelf - heeft dit vergaande gevolgen voor de verhoudingen in multilaterale organisaties. Een machtig China heeft echter ook groot belang bij het goed functioneren van multilaterale organisaties, waaronder ook de normatieve waarde van de beslissingen die daar genomen worden. Het is essentieel dat China de internationale normen en samenwerkingsvormen respecteert.

De VVD zet in op:

- Sterkere EU-samenwerking en coördinatie in de relatie met China. Hoewel EU-lidstaten soeverein moeten blijven op het gebied van buitenlandbeleid, is meer samenwerking en coördinatie nodig omdat geen enkel westers land China zelfstandig sterk genoeg staat.
- Investeren in betrekkingen met gelijkgestemde landen. Potentiële medestanders, die de Chinese expansie nog sterker ervaren, zijn onder meer Australië, India, Japan en Zuid-Korea. De instrumenten van de EU moeten worden ingezet om deze relaties te verdiepen. Vanzelfsprekend is het ook van groot belang de bestaande vriendschap met de VS (en zo mogelijk het VK) te intensiveren.
- Met deze gelijkgestemde landen moet, met behulp van de NAVO, ook de militaire samenwerking worden versterkt. Tegelijkertijd moet Nederland fors investeren in defensie, zodat de krijgsmacht ook voorbereid is op de uitdaging op midden- en lange termijn. Investeringen, in coördinatie met bondgenoten, in cyberweerbaarheid, kunstmatige intelligentie, robotische wapens, maar ook anti-kernwapen-verdediging zijn daarbij cruciaal.
- Europese landen moeten bereid zijn, zoals ook China dat is, om ontwikkelingsgeld politiek in te zetten. Ontwikkelingsfinanciering kan worden toegepast om in landen te investeren die op dit moment vatbaar zijn voor Chinese invloed, en waar die investeringen tegelijkertijd bijdragen aan Nederlandse belangen. Veel Afrikaanse landen hebben meer aan de bouw van een snelweg of investeringen in landbouw, zoals China dat aanbiedt, dan aan goedbedoelde maar vaak ineffectieve *civil society*-projecten, zoals de EU die bij voorkeur organiseert.

#### 4. Handel en Investeringen

De Chinese handelspolitiek is uit balans: zij zet in op volledige marktoegang voor China in het Westen, maar blokkeert tegelijkertijd marktoegang voor het Westen in China. De VS heeft hard ingegrepen door importheffingen af te kondigen, die ook hun weerslag op Nederland hebben. Ook uit andere landen, zoals Duitsland en Polen, komt nu kritiek.<sup>5</sup> De Franse President riep onlangs op tot het beter beschermen van vitale sectoren, onder meer door een 'Europese voorkeur' in

---

<sup>5</sup> <https://english.bdi.eu/topics/global-issues/china/#/article/news/strengthen-the-european-union-to-better-compete-with-china/> ; <https://www.elsevierweekblad.nl/opinie/opinie/2019/01/isoleer-china-omarm-india-666684/>

strategische sectoren en bij openbare aanbestedingen, zoals China en de VS dit ook kennen.<sup>6</sup>

Ons land is een van de meest open economieën, en daarmee zeer afhankelijk van de wereldhandel. In de EU staat Nederland nu op de zesde plaats als ontvanger van Chinese investeringen.<sup>7</sup> Er is hierbij geen sprake van reciprociteit. Nederlandse bedrijven kunnen worden overgenomen door Chinese bedrijven, terwijl het voor Nederlandse bedrijven in de meeste sectoren niet mogelijk is om het volledige eigendom te verwerven in een Chinees bedrijf.

### *Investeringen en staatscontrole*

De EU heeft in november 2018 een mechanisme aangenomen om binnen de EU *foreign direct investment* (FDI) te screenen, vooral met het oog op nationale veiligheid.<sup>8</sup> Nederland zal dit mechanisme zo snel mogelijk moeten uitwerken. Met name Zuid- en Oost-Europese landen zijn kwetsbaar en hebben nog onvoldoende zicht op wat er vanuit China hun land in komt. Maar ook Nederland zelf is onnodig kwetsbaar. Veel Chinese ondernemingen die buitenlandse overnames doen, zijn uiteindelijk in handen van de Communistische Partij. Ook private Chinese ondernemingen staan onder sterke politieke controle. De Chinese Wet op Ondernemingen van 2013 schrijft voor dat in ieder bedrijf een 'communistische organisatie' moet worden opgericht, ook in privébedrijven en joint ventures met buitenlandse partners. Daarnaast waarschuwen deskundigen dat Chinese investeerders op grote schaal Nederlandse technologiebedrijven willen opkopen, waardoor de basis voor het Nederlandse concurrentievermogen aanzienlijk kan worden verzwakt.<sup>9</sup>

Naast het feit dat veel Chinese bedrijven staatseigendom zijn, vindt er op grote schaal ook staatssteun plaats. Hierdoor is sprake van oneerlijke concurrentie. Hierdoor worden ook in Nederland Chinese producten ver beneden de kostprijs aangeboden. Op dit moment kan dit nauwelijks worden aangepakt.

---

<sup>6</sup> Opiniestuk in diverse Europese kranten, 4 maart 2019.

<sup>7</sup> Gemeten tussen 2000 en 2015. Het totale investeringsbedrag per jaar kwam in 2016 uit op €2,6 miljard en stijgt snel Leiden Asia Centre - Chinese Companies in the Netherlands

<sup>8</sup> [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-18-6467\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6467_en.htm).

<sup>9</sup> <https://fd.nl/opinie/1248410/handelsmissie-china-moet-stevig-aan-de-bak>

## *Producten en consumentenbescherming*

Veel producten voldoen niet aan tal van EU-eisen, terwijl de meeste goederen op dit moment niet gecontroleerd worden.<sup>10</sup> Zo importeerde Nederland bijvoorbeeld kinderspeelgoed met giftige weekmakers, en ook brandgevaarlijke elektriciteitskabels. Verder zijn er groeiende zorgen over de privacy-veiligheid van Chinese consumentenproducten. Wie heeft toegang tot de data gegenereerd door TVs, tablets en zelfs kinderspeelgoed? En wordt de technologie waarmee de Chinese overheid de eigen burgers bespioneert niet ook gebruikt tegen Nederlanders? Wordt dergelijke technologie mogelijk ook ter beschikking gesteld aan onze burgers, om elkaar te bespioneren?

## *Handelsvoordelen*

De online verkoop vanuit China wordt gestimuleerd door een voor dat land zeer gunstige regel in het Postverdrag, waaronder het ontvangende land op eigen kosten zorg draagt voor postbezorging van het distributiecentrum tot de voordeur. Daarenboven zijn de internationale verzendtarieven voor een 'ontwikkelingsland', zoals China onder dit verdrag nu nog wordt gekwalificeerd, extra gunstig.

Sinds 2001 is China lid van de Wereldhandelsorganisatie (WTO). De diepgaande relatie tussen de Chinese overheid en grote Chinese bedrijven zorgt voor een fundamentele verstoring van de principes van de vrije markt in China. Daarom heeft China nog niet de WTO-kwalificatie van 'markteconomie' gekregen - maar zij zou dit wel graag krijgen, vanwege de handelsvoordelen die hiermee gepaard gaan. Tegelijkertijd wil China in multilaterale organisaties steeds gecategoriseerd worden als 'ontwikkelingsland', hetgeen voordelen meebrengt zoals het mogen beschermen van de eigen industrie, en het behoud van gunstige lidmaatschapsvoorwaarden.

De VVD zet in op:

- Beperken van toegang tot de Europese markt voor Chinese staatsgesteunde bedrijven voor zover er geen gelijkwaardige toegang bestaat tot de Chinese markt voor Europese bedrijven.
- Zo snel mogelijk sluiten van een handelsakkoord door de EU met China waarin reciprociteit met betrekking tot het verwerven van elkaars bedrijven wordt geregeld.
- Relevante handels- en investeringsrestricties voor Chinese bedrijven die goedkope (directe of indirecte) leningen vanuit de staat krijgen en functionarissen van de CPC in hun bedrijfsstructuur hebben.

---

<sup>10</sup> De minister van Financiën en de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking schreven in juli 2018 dat alle goederen die via internet worden gekocht door bedrijven of particulieren en die in Nederland worden geïmporteerd aan de EU-eisen dienen te voldoen. Maar dat wordt niet gehandhaafd.

- Niet verlenen van WTO- 'markteconomiestatus' aan China zolang de rol van de staat in de Chinese economie niet significant is verminderd.
- Ontnemen van de status van China als 'ontwikkelingsland' bij de WTO en in andere organisaties, evenals onder het Postverdrag.
- Spoedig invoeren en zo nodig uitbreiden van het EU-mechanisme om investeringen te kunnen controleren en waar nodig te weren. Dit is niet specifiek gericht op China, maar op een breder gedefinieerde bron van relevante investeringen van buiten de EU.
- Waar mogelijk invoeren van heffingen op producten die met staatssteun tot stand zijn gekomen.<sup>11</sup> De Europese Commissie moet over de capaciteit beschikken om proactief onderzoek te doen en te handelen, en niet pas als een lobbyorganisatie erop aandringt.
- Naar Duits voorbeeld instellen van de verplichting dat relevante acquisities vanuit non-OESO landen van (meer dan) 25% van de bedrijfsaandelen worden gemeld bij de overheid.
- Het door het kabinet in kaart laten brengen van de risico's die activiteiten van China en andere relevante niet-OESO landen voor onze vitale en strategisch belangrijke sectoren hebben, waaronder banken, de energie-, water- en elektriciteitsvoorziening, de telecomsector, de digitale infrastructuur en de landbouw.
- Onderzoeken van de mogelijkheden van een 'Europese voorkeur' voor strategische sectoren en openbare aanbestedingen.
- Vereisen dat bedrijven van buiten de EU die online producten aanbieden in Europa een verantwoordelijke (rechts-) persoon aanstellen, of een distributiecentrum aanleggen, zodat deze aanbieders veel makkelijker in de EU aansprakelijk gesteld kunnen worden voor de geleverde producten (zoals nu al gebeurt voor onder meer online kansspelen).
- Investeren in de effectieve controle van importproducten door de bevoegde autoriteiten.
- Onderzoek naar de privacygevoeligheid van non-EU consumentenproducten, met het oog op het ontwikkelen van steviger toezicht en handhaving. Dit kan aansluiten bij het onderzoek dat de Minister voor Rechtsbescherming momenteel laat uitvoeren naar aanleiding van de VVD-initiatiefnota 'Onderlinge Privacy'<sup>12</sup>.
- In gesprek gaan met het bedrijfsleven over de beste manier om bedrijven die zaken willen doen in China bij te staan en voor te lichten over kansen en gevaren, zowel op het gebied van marktkansen als investeringsgeschillen. Veel bedrijven hebben waardevolle kennis opgedaan over de mogelijkheden en onmogelijkheden van zakendoen in China. De overheid, in samenwerking met ondernemerskoepels, kan de rol van regisseur vervullen bij het benutten van deze kennis.

---

<sup>11</sup> De Europese Commissie deed dit recent bij e-bikes, toen bleek dat de producenten gebruikmaakten van oneerlijke staatssteun (belastingvoordelen, gecontroleerde aluminiumrijzen.<https://www.nu.nl/economie/5577113/europese-commissie-maakt-heffingen-chinese-e-bikes-definitief.html>

<sup>12</sup> Kamerstuk 34 926 nr2 (5 april 2018)



## 5. Belt and Road Initiative

Het uit 2013 stammende *Belt and Road Initiative* (BRI) is een ontwikkelingsstrategie voor een netwerk van havens, spoorlijnen, pijplijnen, industrieparken, elektriciteitscentrales en wegen, maar ook digitale verbindingen, dat continenten moet verbinden en de wereldhandel moet stimuleren. China heeft hiervoor naar verluidt 1 biljoen dollar gereserveerd, waarvan inmiddels bij benadering een derde zou zijn besteed. Projecten worden voornamelijk uitgevoerd door Chinese bedrijven, die voor miljarden dollars aan orders in de wacht slepen en daarbij vooral Chinezen aan het werk helpen.

Sommige Oost-Europese landen eten zo van twee walletjes: ze ontvangen Europees geld om infrastructuur aan te leggen, bijvoorbeeld uit het Cohesiefonds. Vervolgens laten ze de projecten uitvoeren door Chinese bedrijven die een kustmatig verlaagde prijs vragen. Bedrijven uit China doen alles om dergelijke aanbestedingen te winnen.<sup>13</sup> Andere Europese bedrijven, zo ook Nederlandse, maken met hun marktconforme prijzen zo geen kans.<sup>14</sup> Bovendien is een aantal niet-Europese BRI-landen al in een schuldental terechtgekomen. In ruil voor schuldenverlichting kon China vergaande toezeggingen afdwingen.<sup>15</sup>

Australië heeft tegen deze achtergrond recent een groot hulppakket voor de Pacifische regio geïnitieerd, waarmee de ontwikkeling van telecom-, energie- en waterinfrastructuur in die regio kan worden gefinancierd.<sup>16</sup> Zo tracht Australië te voorkomen dat deze landen satellietstaten worden van China en profiteert Australië bovendien zelf van de investeringen. Japan stelt nu voor om binnen de G20 afspraken te maken over ter bescherming van begunstigden van infrastructuurprojecten tegen corruptie en overmatige schuldenlast.<sup>17</sup>

Experts verwachten dat China, mede vanwege de strategische ligging bij Venezuela, zal proberen voet aan de grond te krijgen in het Caribische deel van ons Koninkrijk. Er is al een consulaat-generaal in Willemstad, groter dan welke diplomatieke vertegenwoordiging op de eilanden dan ook. In het bredere

---

<sup>13</sup> Zie bijvoorbeeld Bloomberg, 23 april 2018: <https://www.bloomberg.com/graphics/2018-china-business-in-europe/>

<sup>14</sup> Zie bijvoorbeeld World Highways, 24 april 2018: <http://www.worldhighways.com/categories/road-highway-structures/news/legal-battle-for-croatias-peljeski-bridge-contract-continues/>; en European Commission, 6 juli 2018: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/newsroom/news/2017/06/06-07-2017-commission-approves-eu-financing-of-the-peljesac-bridge-in-croatia](http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2017/06/06-07-2017-commission-approves-eu-financing-of-the-peljesac-bridge-in-croatia)

<sup>15</sup> Zo bezit China tweederde van de nationale schuld van Kenia en deed Sri Lanka afstand van een haven.

<sup>16</sup> <https://www.devex.com/news/australian-aid-s-new-focus-infrastructure-finance-security-sports-93855>

<sup>17</sup> <https://asia.nikkei.com/Economy/Japan-to-propose-G-20-aid-rules-to-check-China-s-Belt-and-Road>

Caribisch gebied wordt China voor infrastructuurprojecten en bilaterale leningen door sommigen al gezien als de 'only game in town'.<sup>18</sup>

De VVD zet in op:

- Binnen de EU zorgen voor een open, maar ook eerlijke EU-markt voor aanbestedingen, onder meer door het voor zover mogelijk verbieden van buitenlandse staatssteun bij aanbestedingen en het stellen van relevante eisen aan de uitvoering door non-EU partijen, zoals inzake duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), en daarbij ook onderzoeken welk effect MVO normen hebben op de concurrentie met niet-EU partijen. Dit pakket bevordert de doelstellingen van de EU, en beschermt tegelijkertijd die bedrijven, vaak Europese, die zich (wel) aan deze regels en standaarden houden.
- De eigen uitgaven in het kader van ontwikkelingshulp en waar mogelijk het hele internationale financieringsinstrumentarium geopolitiek inzetten. Gelden en projecten kunnen zodanig worden ingezet dat ze Nederland en de EU helpen voorkomen dat er geopolitieke 'investeringsgaten' vallen die vervolgens door China worden opgevuld.
- Bestedingen uit het Europese Cohesiefonds en andere fondsen met betrekking tot ontwikkeling binnen Europa moeten, zolang ze nog bestaan, maximaal ten gunste komen van Europese bedrijven. Het kan niet zo zijn dat China profiteert van EU-hulp aan Europese landen.
- Bevorderen dat Europa zelf meer investeert in de eigen vitale sectoren.
- In EU-verband werken aan een Europees alternatief voor het BRI. Alleen al met het bedrag dat Europese landen steken in de Aziatische Infrastructuurinvesteringsbank kunnen Europese landen zelf werken aan de ontwikkeling van infrastructuur zonder de deelnemers kwetsbaar te maken voor Chinese politieke of financiële voorwaarden.
- Steun voor het Japanse initiatief van G20-regels ter bescherming van begunstigen van infrastructuurprojecten.
- Een weerbaarheidsscan maken van de andere landen in het Koninkrijk.

## 6. Spionage, infiltratie en intellectueel eigendom

China steelt op grote schaal westers intellectueel eigendom, onder andere door spionage, gedwongen overdracht van technologie in joint ventures, en activiteiten van Chinese academici. De AIVD heeft hier herhaaldelijk voor gewaarschuwd. Chinese hackerscollectieven zouden in opdracht van de staat op zoek zijn naar patenten en bouwtekeningen. Ook wordt naar verluidt informatie verzameld over

---

<sup>18</sup><https://www.hcss.nl/sites/default/files/files/reports/The%20Belt%20and%20Road%20Initiative%20Looks%20East.pdf>

aanbestedingsprocedures, zodat Chinese bedrijven net onder de prijs kunnen gaan zitten.<sup>19</sup> Het bewustzijn hierover blijft laag.

### *Informatieveiligheid*

Er is ons geen hard bewijs bekend dat telecombedrijf Huawei in Nederland of elders spioneert, maar feit is dat Chinese bedrijven volgens de 'National Intelligence Law' wettelijk verplicht kunnen worden informatie aan de staat te leveren. Verwant Chinees telecombedrijf ZTE is zelf direct staatseigendom. In diverse westerse landen wordt Huawei momenteel uitgesloten van participatie in het aanleggen van een 5G netwerk. Aangezien Huawei marktleider is, heeft een dergelijke uitsluiting waarschijnlijk vertragend effect voor de verdere modernisering van de telecommarkt. Tegelijkertijd dreigt de Amerikaanse regering nu met het repercussies voor Europa indien het zich afhankelijk maakt van verondersteld onbetrouwbare Chinese telecomproviders - en kan zaken doen met Huawei en vergelijkbare aanbieders dus ook op die manier grote problemen creëren. Dit vraagt om een alerte en assertieve Europese houding ten aanzien van zowel China als de VS.

Nederland en de EU is ook zeer kwetsbaar inzake dataopslag. Gegevens van veel hier gebruikte apps komen terecht in China, waar geen westerse gegevensbescherming bestaat.<sup>20</sup> Dit betreft ook Chinese betalingssystemen zoals Alipay.

### *Kennisvergaring*

China investeert op dit moment 70% meer in kunstmatige intelligentie dan andere Europese landen.<sup>21</sup> In de EU zijn deze investeringen vergaand versnipperd en raken we snel op een achterstand.

Daarnaast probeert China op diverse manieren in westerse landen informatie te verzamelen en de publieke opinie te beïnvloeden. Desondanks hebben we in Nederland het probleem van oneigenlijke beïnvloeding nauwelijks in kaart.

De VVD zet in op:

- Het in EU verband strenger te zijn, en om, samen met de VS en anderen in de WTO sterker op te treden, tegen China's - en andermans - schendingen van intellectueel eigendom en handelsgeheimen.
- Beperken van joint ventures waarbij Europese bedrijven worden gedwongen intellectueel eigendom over te dragen aan buitenlandse bedrijven. Zolang China deze praktijken voortzet moeten Chinese bedrijven

---

<sup>19</sup> <https://www.ad.nl/binnenland/aivd-chinese-geheime-dienst-hackt-gevoelige-info-in-nederland-a6310fb12/>

<sup>20</sup> Zie ook hierboven onder Handel en Investeringsen.

<sup>21</sup> <https://twitter.com/SpraakmakersOp1/status/1084751073376722944>

ook verplicht worden om inzage te geven in hun intellectuele eigendom als zij in de EU willen opereren.

- Hulp van de Nederlandse en Europese overheid aan bedrijven die deelnemen aan grote internationale aanbestedingen, bijvoorbeeld in de vorm van technische assistentie, om zich te beschermen tegen cyberspionage. Wanneer er vermoedens zijn van oneerlijke concurrentie op de aanbestedingsmarkt door cyberspionage, moet dat gevolgen hebben voor de deelname van de desbetreffende aanbieder.
- Urgent onderzoek naar de beveiliging van Nederlandse en Europese data in Chinese en andere relevante apps en dataverzamelaars, en de migratie daarvan naar China en andere onvoldoende zekerheid biedende bestemmingen. Dit moet ook tot conclusies leiden omtrent mogelijke projecten met Huawei en vergelijkbare bedrijven.
- Een Europees test- en beoordelingscentrum voor buitenlandse technologie. Landen als het Verenigd Koninkrijk doen dit nu nationaal. Het Europese centrum zou niet alleen moeten kijken naar 'achterdeurtjes' in technologie, maar ook naar de betrouwbaarheid van het gebruik in het algemeen. Dergelijke controle moet in samenhang worden gezien met de controle op buitenlandse investeringen.<sup>22</sup> Door dit op Europees niveau op te pakken voorkomen we doublures en kunnen we technologie beter en efficiënter scannen.
- Het beginsel, op te nemen in EU-verband, dat ten minste zolang bij aanbestedingen voor vitale infrastructuur in China (en andere landen) Europese bedrijven geen kans maken, omgekeerd voor Chinese bedrijven (en andere relevante bedrijven) in Europa hetzelfde geldt.
- Europese middelen voor innovatie meer richten op sectoren die kwetsbaar zijn geworden door oneerlijke concurrentie. De focus moet liggen op hoog-innovatieve technologie, waarvan het met name op de lange termijn schadelijk is als Europa significant zal achterlopen. Dit beleid moet worden geïntegreerd met een Europees beleid inzake aanbestedingen in vitale en strategische sectoren.<sup>23</sup>

## 7. Onderwijs en Onderzoek

Een groeiend aantal studenten uit China komt naar Nederland om te studeren (in 2018 bijna 4500). Ook stijgt het aantal promovendi en andere wetenschappelijk medewerkers aan Nederlandse universiteiten. Nederlandse universiteiten en kennisinstellingen hebben niet tot nauwelijks beleid over kennisopbouw en kennisdeling met China. Volgens deskundigen leggen Nederlandse universiteiten en de overheid dergelijke landen van oorsprong niets in de weg bij gezamenlijk wetenschappelijk onderzoek.<sup>24</sup> Zij moeten meer nadenken over wat ze wel en niet

---

<sup>22</sup> Zie hierboven onder 'Handel en Investerings'.

<sup>23</sup> Zie ook boven onder 'Handel en Investerings'.

<sup>24</sup> <https://www.bnr.nl/nieuws/binnenland/10360411/wetenschap-wat-delen-we-met-china>

willen delen met China en andere onvrije landen, wanneer dit een risico kan vormen voor Nederland. Ook zijn diverse Europese universiteiten in toenemende mate financieel afhankelijk van studenten uit bepaalde landen. Dit biedt in toenemende mate kansen aan met name de Chinese overheid om academische kritiek op China te frustreren.

Er is geen Nederlandse regelgeving om studenten en wetenschappers met specifieke achtergronden, indien nodig, van Nederlandse universiteiten te weren, met uitzondering van de 'Kennisregeling Noord-Korea' met het oog op specifieke proliferatiegevoelige opleidingen,<sup>25</sup> en recente beperkingen ten aanzien van Iraanse studenten.<sup>26</sup> Het risico van ongewenste kennis- en technologieoverdracht wordt door het kabinet erkend, maar het blijft bij de organisatie van bijeenkomsten om bewustwording te bevorderen.

De VVD zet in op:

- In overleg met universiteiten en onderzoeksinstituten, regels ontwikkelen voor het doen of delen van wetenschappelijk onderzoek waar dit veiligheidsconsequenties voor Nederland kan hebben.
- Het scheppen van de mogelijkheid om studenten te weren als er zorgen zijn over nationale veiligheid of de ongewenste export van strategische kennis.
- Stimuleren van Chinees onderwijs in Nederland. Het is van grote belang dat er in de diplomatieke dienst, maar ook bij de veiligheidsdiensten en in het bedrijfsleven voldoende kennis van de Chinese taal en cultuur is.
- Bundelen van de kennis over China ten behoeve van betere beleidsvorming. Naar voorbeeld van het Breed Handelsberaad, waarin het Ministerie van Buitenlandse Zaken structureel overlegt met het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld over handelskwesties, kan de bij denktanks, universiteiten, departementen en het bedrijfsleven verspreide kennis over China bij elkaar wordt gebracht in een structureel beraad met het ministerie, waarin kan worden overlegd over beleidsopties. Het overleg kan ook de vorm krijgen van een door het ministerie geregisseerde permanente werkgroep.
- Onderzoeken, in overleg met de wetenschap en naar Duits voorbeeld, van de wenselijkheid van een China-Instituut.<sup>27</sup> Zo kan de kennis binnen de academische wereld beter worden gebundeld en kan interdisciplinair beter worden gewerkt aan vraagstukken met betrekking tot China.

---

<sup>25</sup> <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20182019-1082.html>

<sup>26</sup>Zie brief van de Minister van Buitenlandse Zaken van 14 maart 2019, Kamerstuk 2019D10775.

<sup>27</sup> Indachtig de huidige kennis in het Leiden Asia Institute, Clingendael en elders.

## 8. Conclusie

De tijden zijn veranderd. China is nu een onvermijdelijke supermacht, met grote consequenties voor onze economie, onze politiek onze veiligheid en onze identiteit. Daarom wil de VVD een stevig China-beleid. Dit is niet pro- of anti-China, maar gebaseerd op onze nationale belangen, en op objectieve uitgangspunten zoals reciprociteit in de handelsrelatie. Voor een effectief beleid moeten wij nauw samenwerken met de EU en met ons gelijkgezinde landen. Een succesvol China-beleid omvat ook nauwe samenwerking met China, onder meer op het gebied van ondernemerschap en bestrijding van milieuvervuiling en klimaatverandering. Een stevig China-beleid is zo in het belang van Nederland, China en de wereld.

